

Hipermetinsel Kaybolma Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Hipermetinsel Kaybolma Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=22977>

Özet

Hipermetinsel Kaybolma Ölçeği (HKÖ), ilköğretim öğrencilerinin hipermetin tabanlı okuma süreçleri sırasında yaşadıkları yönelim bozukluğu veya bilişsel kaybolma düzeylerini ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir psikometrik araçtır. Ölçek, özellikle dijital ortamda karmaşık bağlantı yapıları arasında gezinirken kullanıcıların mevcut konumunu, hedefini veya izlediği yolu kaybetme eğilimini tespit etmeyi hedefler. 20 maddeden oluşan bu ölçek, öğrencilerin hipermetin ortamındaki etkileşimlerini ve bu etkileşimlerin yol açtığı olası dezoryantasyon durumlarının değerlendirilmesini için tasarlanmıştır. Bu araç, hipermetinsel okuma becerileri ve dijital okuryazarlık alanındaki araştırmalara önemli bir katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler

Hipermetinsel Kaybolma Ölçeği, Hipermetin, Dezoryantasyon, Okuma Süreçleri, İlköğretim Öğrencileri, Psikometrik Ölçek Geliştirme.

Yazarlar

Çakmak, E.

Amaç

Hipermetinsel Kaybolma Ölçeği'nin temel amacı, ilköğretim düzeyindeki öğrencilerin hipermetinsel okuma ortamlarında karşılaştıkları bilişsel kaybolma (dezoryantasyon) düzeylerini güvenilir ve geçerli bir şekilde ölçmektir. Hipermetinsel okuma, geleneksel dorusal metin okumasından farklı olarak, kullanıcıların aktif olarak bağlantıları takip etmesini ve bilgiye ulaşım yollarını belirlemesini gerektirir. Bu süreçte yaşanan zorluklar, öğrencinin okuduğunu anlama ve bilişsel yükünü artırabilir.

Ölçek, bu kaybolma eğilimini nicel olarak belirleyerek, eğitimcilerin ve araştırmacıların hipermetin materyallerinin tasarlanmasını optimize etmelerine ve öğrencilere yönelik özel okuma stratejileri geliştirmelerine yardımcı olmayı amaçlamaktadır.

Yapı

Ölçek, bireyin bir hipermetin sistemi içinde nerede olduğunu, nereden geldiği ve nereye gidebileceği konusundaki bilişsel farkındalığın kaybetme eğilimi olan "hipermetinsel kaybolma" (hypertext disorientation) yapısını ölçmektedir. Bu yapı, genellikle kullanıcıların karmaşık bağlantı yapılarında gezinme sırasında yaşadığı bunalma, yönünü kaybetme veya hedeften sapma duygularını kapsar.

HKÖ, bireyin hipermetin ortamında gezinme stratejilerinin etkinliğini, bilişsel haritalama yeteneğini ve bağılantıların mantıksal takibindeki zorlukları yansıtın 20 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin derecelendirme yapısı, bu bilişsel durumun varlığını veya yokluğunu tespit etmeye odaklanmıştır.

Geçerlik

Ölçeğin geliştirilmesi sırasında, Büyüköztürk'ün önerdiği yaklaşımlara uygun olarak hem kapsam geçerliliği hem de yapı geçerliliği çalışmaları titizlikle yürütülmüştür. Kapsam geçerliliğini sağlamak amacıyla, ölçek maddelerinin ölçülmek istenen davranış (hipermetinsel kaybolma) yeterince temsil edip etmediği sorusu temel alınmıştır.

Bu bağlamda, ölçek maddeleri iki farklı uzman tarafından detaylıca değerlendirilmiş ve uzman görüşlerine başvurulmuştur. Uzmanlardan gelen geri bildirimler doğrultusunda, bazı ölçek maddeleri testten tamamen çıkarılmış, bazıları ise kavramsal netliği artırmak amacıyla kısımlenmiştir. Bu uzman değerlendirmeleri, ölçeğin teorik yapıya doğru bir şekilde yansıtıldığını güvence altına almıştır.

Güvenirlilik

Hipermetinsel Kaybolma Ölçeği'nin güvenirlik analizleri, bir pilot çalışmada toplanan veriler kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Pilot çalışmaya katılan örneklem grubu, 97 ilköğretim öğrencisinden oluşmaktadır. Güvenirlik hesaplamaları için istatistiksel analizler, SPSS for Windows paket programı kullanılarak yapılmıştır.

Ölçeğin iç tutarlılığını değerlendirmek amacıyla Cronbach Alpha analizi uygulanmıştır. Bu analiz sonucunda alfa katsayısı .65 olarak hesaplanmıştır. Psikometrik standartlar açısından .65 değeri, geliştirme aşamasındaki bir ölçek için kabul edilebilir düzeyde bir iç tutarlılığı işaret etmektedir, ancak daha yüksek bir güvenirlik katsayısı hedeflenebilir.

Faktör Analizi

Kaynakçıda Hipermetinsel Kaybolma Ölçeği'nin yapı geçerliliği çalışmasından bahsedilmekle birlikte, ölçeğin faktör yapısı veya uygulanan açmalya/doğrulayıcı faktör analizlerine dair spesifik sonuçlar (faktör sayısı, yükler veya varyans açıklama oranları) detaylandırılmamıştır. Genel yapı geçerliliği çalışması, Büyüköztürk'ün belirttiği prensiplere uygun olarak gerçekleştirilmiştir.

Araç

Test Type: Geliştirme (Development)

Format: 20 maddeden oluşan, ikili (dichotomous) derecelendirme formatına sahiptir.

Language Available: Türkçe

Population Group: Öğrenciler

Age Group: İlköğretim çağındaki öğrenciler.

Population Details: Pilot çalışmada 97 ilköğretim öğrencisi üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Test Methodology: Maddeler, "Katılıyorum" (1) ve "Katılmıyorum" (0) şeklinde ikili cevaplanmaktadır. Yüksek puan, hipermetinsel kaybolma eiliminin yüksek olduğunu gösterir.

Anahtar Kelimeler

Hipermetinsel Okuma, Dezoryantasyon, Bilişsel Yük, Ölçek Geliştirme, Güvenirlilik Analizi, Eğitim Psikolojisi.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Belirtilmemiştir.

Affiliation Email addresses: cakmak_e@ibu.edu.tr

Correspondence Address: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu (2005 yılı itibarıyla).

Şinler, Ücret ve Test Yılı

Ölçek, 2005 yılında yayımlanan bir yüksek lisans tezi kapsamında geliştirilmiştir. Ölçeğin kullanımına ilişkin spesifik ticari ücret bilgisi bulunmamaktadır, ancak akademik amaçlı kullanımlarda yazarla iletişime geçilmesi önerilir.

Ölçeğin orijinal PDF dosyası aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir: [hipermetinsel-kaybolma-olcegi-toad.pdf](#)

Kaynaklar

Ölçeğin geliştirilmesine temel teşkil eden ve referans gösterilen ana kaynak aşağıdadır:

Çakmak, E. (2005). *İlköğretim öğrencilerinin hipermetinsel okuma süreçlerinin incelenmesi* Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

Tezin orijinal bağlantısı Türkiye Ulusal Tez Merkezi'nde mevcuttur: tez.yok.gov.tr

Hipermetinsel Kaybolma Ölçeği Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

Orijinal kaynak içerikte Hipermetinsel Kaybolma Ölçeği'nin 20 maddesine dair spesifik metinler yer almamaktadır. Maddeler için yazarın tezine başvurulması gerekmektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM